

"Evet, nev-i beşerin her taifesi birer nevi ibadetle fitrî gibi meşgul olması; ve sâir zîhayatın, belki cemâdâtın dahi fitrî hizmetleri birer nevi ibadet hükmünde bulunması..." cümlesini devamıyla açıklar mısınız?

"Evet, nev-i beşerin her taifesi birer nevi ibadetle fitrî gibi meşgul olması ve sâir zîhayatın, belki cemâdâtın dahi fitrî hizmetleri birer nevi ibadet hükmünde bulunması ve kâinatta maddî ve mânevî bütün nimetlerin ve ihsanların her biri, bir mâbudiyet tarafından, hamd ve ibadeti yaptıran perestişe ve şükre birer vesile olmaları ve vahiy ve ilhamlar gibi bütün tereşsuhat-ı gaybiye ve tezahürat-ı mâneviyenin bir tek İlâhın mâbudiyetini ilân etmeleri, elbette ve bedahetle bir ulûhiyet-i mutlakanın tahakkukunu ve hükümferma olduğunu ispat ederler."(1)

Kainattaki bütün mahlukatın ve eşyanın her halleri ve tavırları Allah'ın varlığına, birliğine ve uluhiyet sıfatlarına şahitlik edip ispat ediyor. Eşya bunun farkında olsa da böyle olmasa da böyledir.

Mahlukat içinde, özellikle insanlık ve insanlığın taife ve tabakaları olan her kavim ve milletin bir şeye inanma ihtiyacı duyması ve inanılması gereken Zata fitri bir meyil içinde olması, kainattaki hükümferma Uluhiyet sıfatlarını bariz bir şekilde izhar ve ilan ediyor. İnsanların çoğunluğunun batılda ve yanlış inanışlar içinde olması, bu fitri şahitliği zedeleyip bozmuyor. Zira burada insanların fitri bir şekilde Uluhiyet sıfatlarına işaret etmeleri sabittir, ama insanlar bu işaretleri ve meyilleri yanlış yerlerde arıyorlar ve yanlış noktalara gidiyorlar. Bu sadece kişinin sapkınlığını ortaya koyar, yoksa fitri şahitliğe zarar vermez.

Nitekim eşyanın bu fitri şahitliğini okumak isteyen kişi için, eşyanın ne fikirde ve ne şuurda olduğunun bir önemi yoktur.

Mesela Ebu Cehil'in simasında tevhidin mührünü görmek mümkündür, kendisinin küfür ve şirk içinde olması onun fitri şahitliğine ve ibadetine mani değildir. Bu noktada, yani Uluhiyet ve tevhidî izhar ve ilan etmek noktasında, kainatta en büyük ve azametli levha insanın fitrat levhasıdır. Bu sırası ile diğer eşyada da devam edip gider.

Son cümle olarak, **okumak isteyen için kainat, içindekiler ile beraber koca bir tevhid ve uluhiyet levhasıdır.**

(1) bk. [Şualar, Yedinci Şua, Birinci hakikat.](#)